

LES **SACRIFIÉS**

Bulletin bimestriel de la Fédération des Victimes du Nazisme enrôlées de Force

H 1 VNEF

No 2/1995

Mars/Avril

35e année

**Le «Kräizerberreg»
Monument aux Morts
de la ville de
Grevenmacher**

(Extrait d'un tableau
peint par feu Roger Steffen)

Fédération: FNEF
3A, rue de la Déportation
Luxembourg

National-Kongress

vun der Association des Enrôlés de Force, Victimes du Nazisme

Samschdeg, den 22. Abrël 1995

zu Gréivemaacher am Centre sportif et culturel

organiséiert vun der Sectioun Gréivemaacher, Mieschtem Uewer- an Nidderdonven

Program:

- 14.30 Auer: Rassemblement beim Centre sportif et culturel. De Büro, wou d'Delegéierte vun de Sectiounen sech ummellen mussen, as an der Entrée vum Gebel.
- 14.35 Auer: Emfank vun den Invitéierten.
- 14.40 Auer: Erinnerung a Gedenkfeier um Kräizerberreg. Delegation vum Zentralcomité a vum Comité vun der Maacher Sectioun Iée Blumme néier.
- 15.00 Auer: Ufank vum Kongress.
- De President vum Kongressbüro mécht de Kongress op.
 - Begréissung duurch de President vun der Maacher Sectioun.
 - Begréissungsprooch vum Nationalpresident.
 - Rapport iwwer d'Activitéit vum Joër 1994.
 - Rapport a Bilan vun der Kees.
 - Rapport vun de Keesrevisoren a bestëmmte vun de Revisoren fir d'Joër 1995
 - Erneuerung vun engem Deel, resp. Complétiere vum Zentralcomité. Déi austréierend Komerode kënnen erëmgewielt gin. Nei Mëmbere solle sech mellen.
 - Bestëmmte vun der Uertschaft, wou am Joër 1996 de Kongress ofzehalen as.
 - Referat vum Nationalpresident iwwer aktuell Themen
 - Fräi Aussprooch.
 - Läscht Wuert vum Nationalpresident.
- 18.00 Auer: De President vum Kongressbüro schwätzt d'Schlusswuert. Gläich uschiéssend offeréiert d'Geméng Gréivemaacher en Éirewain am selwechte Gebel. Usprooch vum Gréivemaacher Buurgermeeschter Norbert Konter. Auszeechnung vu verdéngschtvollen Mëmbere mat dem Ruban en Or resp. mam Ruban en Argent.

**Och no 50 Joër, wou déi lweerliwend vun de Jongen nees erëm doheem ware,
as nach ëmmer a bleiwt eis Devise:
Komerodschaft * Solidaritéit * Eenegkeet.**

Inhalt:

National-Kongress
Préface
Grevenmacher
Roger Steffen
Noruff un de Paul Lanners
Jongen, dir sít nèt veigless
Ne pas abandonner à l'oubli
Emilie Schmitz
Erënnung un den Pierre
Hommel vu Rippweiler
Gedenkfeier
Nos décés en 1994
Erënnungsdag vun den
Tambower
Ons Jongen an hirt Affer
Mittellung
Aus eiser Agenda
In memoriam

Fédération des Victimes du
Nazisme, Enrôlés de Force,
Association sans but lucratif -
Siège: 3A, rue de la Dépor-
tation, L-1415 Luxembourg.
Boîte postale: 2415, L-1024
Luxembourg, C.P. 31329-95
- Banque Internationale: 5-
217/4546

Rédaction du bulletin bi-mes-
triel «Les Sacrifiés», 3A, rue de
la Déportation, L-1415
Luxembourg.

Service social aux Enrôlés de
Force: 3A, rue de la
Déportation, L-1415 Luxb.
Té.: 48 32 32.

L'Association des Parents des déportés Militaires Luxembourgeois, Secrétariat: 3A, rue de la Déportation, L-1415
Luxembourg, Boîte postale 2415 L-1024 Luxembourg, L'Amicale des Anciens de Tambow, Secrétariat: Kleinbëttingen,
14, rue de Kahler, ccp 24007-48 - l'Association des Enrôlés de Force Victimes du Nazisme, Secrétariat: 3A, rue de la
Déportation, L-1415 Luxembourg, Boîte postale 2115, L-1024 Luxembourg, ccp 31 324-90. - Association des Survivants
des Enrôlés de force, a.s.b.l., Siège: 3A, rue de la Déportation, L-1415 Luxembourg. La correspondance est à adresser à
Mme Josée Reef, 11, rue de Moutfort, Oetrange, Té.: 350 14.

Photocomposition: Informatique S. à r. l. L-3324 Bivange, Té.: 36 92 71 - Impression: Imprimerie Centrale S.A. Luxembourg

Préface

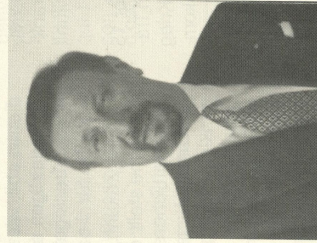
Nul doute que l'incorporation de
force des jeunes Luxembourgeois
au mois d'août 1942 par la pro-
clamation du Gauleiter Simon a
constitué une violation flagrante des
règles du droit international. Il résulte
de statistiques officielles que 11.168
jeunes Luxembourgeois appar-
tenant aux classes d'âge de 1920 a
1927 ont été enrôlés, dont 2.752 ont été déclarés «Morts pour
la Patrie». Cet acte pourtant a été une erreur fatale, car de
nombreux cas de résistance individuelle et collective ont été la
réaction courageuse et spontanée des Luxembourgeois.

A l'occasion du Congrès National des Enrôlés de Force,
Victimes du Nazisme en avril 1995 à Grevenmacher, il est un
devoir pour tout Luxembourgeois et plus particulièrement pour
les jeunes générations, de se rappeler le courage de ceux qui
n'ont pas hésité aux jours d'angoisse de notre histoire natio-
nale et face à une implacable tyrannie, de consentir au sacrifice
suprême pour la sauvegarde de notre liberté et de notre
indépendance nationale.

Souvenons-nous toujours, devant la tombe de nos héros,
de leur acte de bravoure et de la voie tracée par eux.

La Nation entière leur doit une gratitude éternelle.

Norbert KONTER
Député-Maire

1927 ont été enrôlés, dont 2.752 ont été déclarés «Morts pour
la Patrie». Cet acte pourtant a été une erreur fatale, car de
nombreux cas de résistance individuelle et collective ont été la
réaction courageuse et spontanée des Luxembourgeois.

A l'occasion du Congrès National des Enrôlés de Force,
Victimes du Nazisme en avril 1995 à Grevenmacher, il est un
devoir pour tout Luxembourgeois et plus particulièrement pour
les jeunes générations, de se rappeler le courage de ceux qui
n'ont pas hésité aux jours d'angoisse de notre histoire natio-
nale et face à une implacable tyrannie, de consentir au sacrifice
suprême pour la sauvegarde de notre liberté et de notre
indépendance nationale.

Souvenons-nous toujours, devant la tombe de nos héros,
de leur acte de bravoure et de la voie tracée par eux.

La Nation entière leur doit une gratitude éternelle.

Norbert KONTER
Député-Maire

GREVENMACHER

gibt dem Lande ein Beispiel, wie man ein Problem zugleich einfach und großzügig lösen kann. Die Totendenkmäler mehrten sich landaufwärts, landabwärts; der Stein redet in symbolischer Sprache von Leid und Heldentum einer gewaltigen und tragischen Zeit. Die Stadt Grevenmacher nimmt einfach einen ganzen Berg und macht daraus ihr Totenmal. Sie gibt ihm noch den gewaltigen landwirtschaftlichen Rahmen dieses einzigartigen Moseltales, sie stellt es hinein in die weltweite Perspektive einer weltauferndjährigen Geschichte, die von Rom her dieses Tal gestaltet und verwaltet hat.

Wer auf den Zinnen dieses Kreuzerberges steht, vor der alten Kapelle, zu der ein historischer Kreuzweg hinaufführt, und den Blick schweifen läßt über die rebenbestandenen Hänge, das weite Tal, den ruhigen Gang der Mosel die von Frankreich kommend nach Deutschland führt, der fühlt den Atem großer Geschichte.

Und es war große Geschichte, die wir vor 15 Jahren mit dem Blute unserer Besten und den Tränen unserer Mütter geschrieben haben, als Krieg und Terror über unsere friedliche Heimat gekommen waren.

Es war eine Zeit der großen Entscheidungen; der bittersten Prüfung. Das Volk hatte zu wählen zwischen Freiheit und Versklavung, Treue und Heimat und Verrat.

Wer die Freiheit wählte und die Treue, trat in den Kampf mit den Schreckensherrschern.

Unser Volk wählte die Freiheit, blieb sich selbst treu und zahlte den furchtbaren Blutzoll der Treue.

Unsere Jugend am stärksten. Viele sind in der Fremde geblieben, liegen verstreut auf den Schlachtfeldern Europas oder sind in den Gaskamern und Krematorien verbrannt.

Roger Steffen †

Toute la Moselle a rendu le 10 mai 1994 un ultime et émouvant hommage à notre ami Roger Steffen, décédé subitement des suites d'un Malaise cardiaque à l'âge de 70 ans.

Cet ami, dont il est difficile de parler au passé tant il incarnait le présent, est né à Lens, département du Pas-de-Calais où son père

Auf ihren Gräbern blühen keine Blumen, breiten keine Kerzen. Und doch war es ihr letzter Wunsch, in der Heimat begraben zu werden, nach uraltem Brauch und ewigem Recht.

Innen soll dieser Stein auf der Höhe des Kreuzerberges, am Rande des Kirchhofes das Grab der Heimat ersetzen. Und wenn über den Gräbern der Heimat die Blumen blühen, und die Kerzen brennen, die uralten Gesänge der Lithurgik im Weihrauchduft zum Himmel steigen, sind auch sie, die verlorenen Söhne der Stadt, mit dabei, ihr Gedenken ist mit eingeschlossen in die Gemeinschaft der Lebenden und der Toten der Stadt.

Aber sie sind uns mehr als ein Gegenstand der Pietät. Sie sind uns Mahnung und Beispiel im Kampf des Lebens und der Zeit.

Sie haben uns gezeitigt, wie man der Heimat dienen soll, wie man Freiheit und Menschenwürde verteidigen soll; was sie mit ihrem Tod bekräftigt und bestiegelt haben, ist uns Vermächtnis und Aufgabe für die Zukunft.

Eine Zukunft, die uns vor neue, kaum geahnte Probleme stellt; die Welt ist in ihren politischen und wirtschaftlichen Grundlagen geändert. Neue Formen und Lebensordnungen zeichnen sich auf dem dunklen Hintergrunde der Zukunft. Was wird aus unserer kleinen Heimat werden? Das ist die bange Frage die umgeht. Eines ist sicher: Wir müssen bereit sein, uns an die Welt von morgen anzupassen, aber so, daß der Grundbestand der Heimat, ihre letzte Unabhängigkeit und vor allem ihre Seele, d.h. unsere Freiheit, unsere christliche Kultur erhalten bleibt. Von diesem Glauben und Willen lege der Kreuzerberg als Monument der Toten Zeugnis ab.

Pierre Frieden
Minister

(Auszug aus der Brochüre: «Der Kreuzerberg und seine Geschichte» herausgegeben zur Erinnerung an die Restaurierung des Kreuzerberges im Jahre 1956 zum Gedenken an die gefallenen und vermißten Söhne der Stadt Grevenmacher.)

*L'art véritable n'a que faire de
proclamations et s'accomplit dans le
silence.*

Marcel Proust

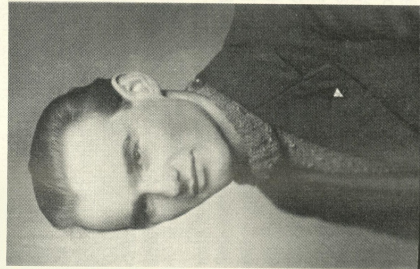
travaillait comme tant d'autres artisans luxembourgeois dans la reconstruction de cette région, dévastée durant la première guerre mondiale. Mais bien vite sa famille, de vieille souche mosellane, rentra à Grevenmacher où son père s'établit comme maître-plâtrier. Après ses études primaires, Roger fréquenta l'Ecole des Artisans à Luxembourg.

Incorporé au Reichsarbeitsdienst à Grünwald le 18.02.1943 il fut enrôlé de force à la Wehrmacht le 22.05.1943 à la caserne de Schwerin, puis envoyé avec son unité en Russie. Fait prisonnier en août 1944, il fut interné à Tambow jusqu'au 12.10.1945, date à laquelle il put enfin rentrer à Grevenmacher.

A l'école primaire déjà, ses maîtres avaient remarqué ses aptitudes pour le dessin. C'est donc tout naturellement qu'il fut encouragé à poursuivre ses études à l'Ecole des Beaux Arts à Paris. Mais l'enseignement officiel, trop académique à ses yeux, le rebutait et il avait hâte de rentrer au pays. C'est finalement en Jean-Pierre Beckus de Mertert qu'il trouva le maître capable de guider ses premiers pas dans la longue marche d'une vie consacrée entièrement à l'art pictural.

Tout au long de cette vie, Roger est resté un timide. C'est la timidité qui le condamna à l'isolement moral, qui l'obligea à rentrer en lui-même, à vivre dans ses pensées, à prendre le goût de la réflexion et de l'analyse intérieure, qui développa en lui cette sensibilité excessive de la perfection.

Peintre figuratif, mais bien éloigné de l'académisme, il a avant tout magnifié la nature,

NORUFF

un de
Paul
LANNERS

(vun senge
Komeroden vun
der Amicale
ROGASEN-
WOLLSTEIN
1944-1945).

P A U L, deng Komeroden vun deemols hun dech bis haut nach nêt vergiess! Du bass den 13. Juli 1944 vun de Preisen an den R.A.D. no Wollstein a Polen zwangsrekrutiert ginn. Mir woren deemols den 12. an 13. Juli 1944 zu renn 1.200 Lëtzeburger Jongen vun de Joërgäng 1925 an 1926 déi als allerlescht vun de Preisen verschleift gouwen. Den 14. November 1944 koume mir dann aus 4 verschidden Arbeitsdienst-lageren (Rogasen a Wollstein souwéi Gemblitz an Deutschalde) zesummen op Naumburg-un-der-

humblement, sans prétention révolutionnaire, avec une jubilation particulière et une maîtrise toute personnelle de la lumière. Il fait toujours preuve dans ses tableaux d'une grande rigueur, qui ressort du dessin ferme et de la solide ossature de la composition. Mais il ne perd jamais le sens de la réalité objective, ce qui ne l'empêche pas d'atteindre une poésie extrême.

Par ailleurs, son esprit indépendant et son caractère orgueilleux ne faisaient pas de lui un être disposé à accepter l'esclavage des travaux sur commande et surtout, rien ne pouvait le distraire de ce à quoi il aspirait vraiment: prendre conscience de sa personnalité et atteindre sa vérité artistique.

En dépit de sa disparition prématurée, son génie très personnel lui a permis de réaliser une oeuvre parfaitement achevée, et qui n'a jamais connu de moments de fléchissements.

Roger Steffen survivra dans le souvenir de ceux qui l'ont connu. Mais il survivra surtout grâce à son oeuvre, qui est à classer parmi les chefs d'oeuvre du patrimoine national.

Xavier Buschmann

Saale a verschidde Wehrmachtskasären. Du bass als Funker an Telefonist mat nach aneren Komeroden an der Barbarakasär ausgebilt ginn. An onser Erinnerung wars du ëmmer e liewensfrouen, oprichtigegen an treie Komerod.

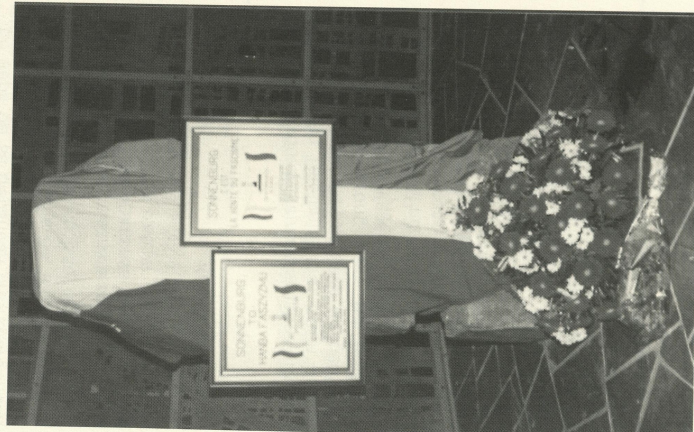
Wéi d'Schicksal et nun eemol wollt, bass du Sonndes den 21. Januar 1945 als allereischten vun de Lëtzeburger Jongen zu Naumburg mat nach zesummen 7 Komeroden aus der Barbarakasär fréizeitig un d'russesch Front ofkommandiert ginn. Dën 1. Februar 1945 krus du den Uerder an der vischter Front eng Pann un engem Kabel vun dem Feldfernsprecher ze behiewen. Während deemol Asaz hun d'Russen d'Feier un iech ageleet an du goufs durch e Gratsplitter am Raum vun Ossig bei Liegnitz a Pologne liewensgéierlech verwonnt. Du bass an eng Scheier gedroe ginn an du hues ëmmer nach no dengermamm gerufft Eiser Herrgott huet sech dun Provisoresch bass du dann vun dengem Komerod de Bauesch Menn (fréieren Bäckermeescher vu Bouneweg an nodréiglech heihem gestuerwen), ënnert engem Baam begruewe ginn. 1948 huet de Menn, deen dech begruewen haat, däi Gräw erëm fond, an du bass rapatriéiert ginn. Um Niklooskirchfecht um Lamberberg hues du dann am Familjengräw deng läscht Rou fond.

Den 1. Februar 1995, op den Daag 50 Joer no dengem Dout, huet deng Famill ons zu engem Gedenkmass an der Krypta vun der Bouneweger

Kiirch invitéiert. Mir woren zu vill Komeroden do an hun un dech geduecht. De fréiere Komerod den Dechen Michel Behm vu Bouneweg, deen d'Mass gehaalen huet, huet déi richtig Wiederder fond, déi un dech erënnert hun.

Ganz vill vun denger fréiere Footballskommeroden vun der Union Sportive vu Bouneweg waren an der Mass an hun och un „de Lass“ geduecht. Esou munchereen an der Krypta huet hémlech eng Tréin verstoppt, wéi de Komerod

Jongen, dir sit nët vergiess!

Wann nach e Bewäis fir dës Behauptung néideg gewiesscht wir, da gouf en e Meendeg den Owend, den 30. Januar 1995 geliwwert. Wäit iwwer 300 Leit aus alle Géigende vum Land hate sech op de Wee gemaach, fir un der Veillée um Kounenhiwwel an der Stad deelzehuelen, déi ofgehalen gouf fir dei 819 Affër, dorënner 91 Lëtzebuurger Jongen, vom Sonnenburger Massaker. Op deem Owend, genes viru 50 Joër, haten déi preisesch SS dee grufflechste Massaker un 19 bis 24-jährigen Enrôlés de Force begaangen, dee mer kennen.

Jos. Thinnes vun Hesper dat Lidd „Un eis Jongen“ (Text a Musek vum René Schmit) gesongen huet.

No der Mass si mir dech mat denger Famill op de Niklooskirch besiche gaang, hun dir eng wonnerschön Coupe mat de Nationalfarwen op dei Gráv gestallt, an denger am Gebied geduecht. Mir hun dir Bonjour an „Addi“ gesot. An onsen Häerzer, léiwé Paul, liets du ëmmer weider!

Michel Wester, Izeg.

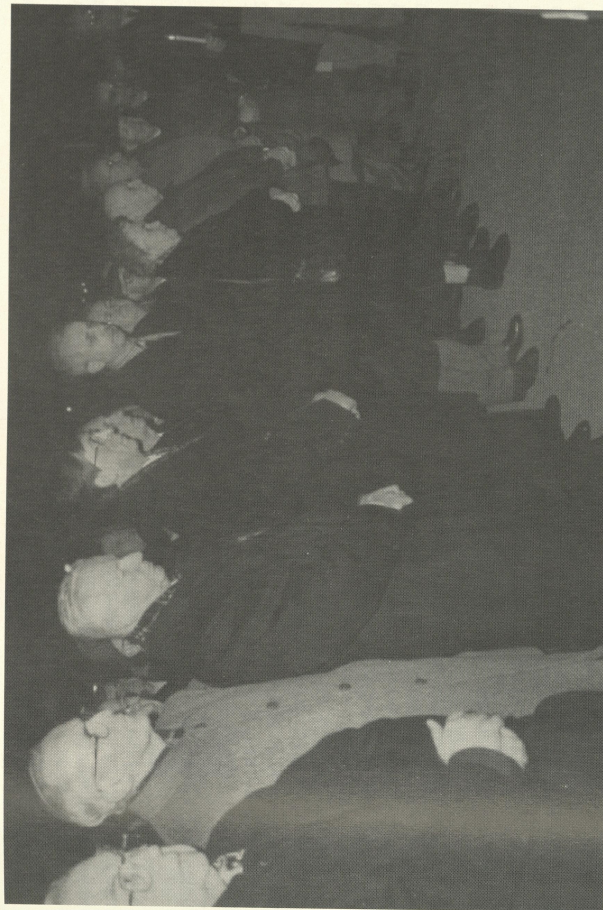
Kuerz virun halwer sieven hat d'Plaz virum Nationale Monument sech gefüll mat Leit. Invitéen, Enrôlés de force a Mëmbere vun de Famije vun den ermuertere Jongen. Ugefaangen huet d'Veillée mat Musék, gespilt vum Ensemble de Cuivre du Conservatoire aus der Stad Lëtzebuerg, dirigiert vum Här Charles Consruck. De Generalsekretär Jim Bolmer vun eiser Föderatoun huet all Uwiesend wëllkomm, geheescht, a sot: Et as keng Selbstverständlechkeet, datt een zu esou spéider Stonn eraus an d'Keelt geet, fir säi Matgefill, seng Trauer a seng Révérenz ze weisen a-vis vun Nazifäher, déi, wéi och ëmmer den Eier absolut verdengt hun.

Am Krees vun deene ville Leit, déi de Jim Bolmer duerft begrëssen, huet hien am besonneschen den Här Statsminister Jean-Claude Juncker, de Minister Marcel Fischbach, de Vizepresident vun der Châmbër Jos. Scheuer, den Dompropst André Heiderscheid, d'Vertreider vum CNR Aloyse Raths an Eugène Muller, de Marcel Besch vun den Anciens Combattants, de Jhermy Wolf vu de Mutlils, de Nicki Koob vun den Emgesiedelten, an de President vun de Volontaires de Guerre en Grande-Bretagne begrësst.

„Erënnere mer äis haut den Owend un d'Affër vu deem abscheulichste Massaker zu Sonnenburg, deen d'Preisen am leschte Weltkrich um Lëtzebuurger Jonktem begaangen hun“ – sot de Jim Bolmer, an en huet déi historesch Fakten rappeliert, wéi se sech viru elo genee 50 Joër zougedroen hun zu Sonnenburg an de Stonnen tëschend 22 an 2 Auer. Dëse Massaker geschouch an enger Zäit, wéi d'Lëtzebuurger de Preise zënter 4 Méint an 21 Deeg lass waren, – iwwert himmen d'Fräiheitssonn erëm geschéint huet. 728 Belsch, Däitscher, Dänen, Fransousen, Hollänner, Jugoslaven, Norweger, Polen, Russen, Ukrainer an 91 Lëtzebuurger sin a nëmme 4 Stonnen vun engem SS-Kommando niddergemetzelt gin. Et kann een sech esou eng Freveldot kaum viirstellen, an dach as a bleiwt se batter Réalitéit.

„Jongen, Dir sit ni vergiess!“

Jos. Weirich, Mme Joséée Reeff a Gast Juncker hun eng Gerb virun der Éiweger Flam néiergeliuecht, iwwer dem den Edmond Faber d'Sonnerie aux Morts gespilt huet.

Iwwerdeem den Ensemble du Cuivre vum Conservatoire Trauermusék gespilt huet, hu 4 Studentinnen aus dem Lycée Michel Rodange d'Nimm, den Alter an de Wunnuert vun deenen 91 Jongen an d'Nuecht geruff. Am Echo hun se erëmgeschallt as ewéi wa se äis double soe wëllen, datt si fir d'Fräiheit vum Land, fir Papp a Mamm a Geséischer, fir d'Heemecht an den Dout gaange sin. Et goung engem ganz déif ënnert d'Haut.

Duerno huet de Jos. Weirich en Telegramm verlies, deen de Grand-Duc JEAN de 26. Januar 1995 un d'Enrôlés de Force gericht hat:

„A l'occasion du 50e anniversaire du massacre des réfractaires luxembourgeois par les SS a Sonnenburg mes pensées vont en ce 30 janvier 1995 a Sionsk ou reposent les 91 compatriotes tombés au champ d'honneur.

Je m'incline avec émotion devant la mémoire de ces victimes du nazisme qui ont donné leur vie après tant de sacrifices et de souffrances loin de leur pays. La Grande-Duchesse et moi-même aimerions vous dire que nous sommes de tout coeur avec votre Fédération qui en temps de paix maintient ce même idéal de solidarité nationale et de dévouement au service de la patrie.

Pour vous, pour les membres de votre Fédération ainsi que pour leurs enfants et petits-enfants nous formons des voeux chaleureux pour un avenir dans la justice et dans la paix.

JEAN

De Johnny Schmidt an den Edmond Faber hun dat ergräffend Lidd: „Un ons Jongen“ gespilt, éier den Dompropst André Heiderscheid als Enrôlé de Force an engem Gebied un déi brutal massakriert Jongen geduecht huet. Si hun hiert Liewe mussen gin fir hier Iwwerzeugung an hirt Recht, Lëtzebuurger ze bleiwen. Si hun a schwéier Zäit Trei bekennt, hun hirt Liewen, hirt Blut geaffert fir eis Fräiheit a fir eis Land. Si si gestuene fir eis Heemecht, fir hier Famill. Si sin an den Dout gaange fir eis Eier, fir d'Eier vun allen Enrôlés de Force. Christus, Du wees wat et bedeit säi Liewen ze afferen fir séng Frénn. Däin Exempel huet de Märtyrer vu Sonnenburg Mutt a Kraaft gin, fir trei ze bleiwen a fir esou jonk ze stierwen fir Wourecht a Recht. An de Fundamenter vum mele, fräie Lëtzebuerg as äert Blut fir ëmmer angemauert. Duerrfir soe mir iech merci, – e Merci, dee Lëtzebuerg an der Zukunft ni vergiessen däerf.

Zum Otschloss vun deser ergräffender Gedenkfeier huet den Ensemble du Cuivre du Conservatoire d'Hémecht intonéiert an all Uwiesend hun mat harter Stëmm zwou Strophen gesongen. Duerno gongen se all an d'Chapelle Ardente vum Denkmal a jiddereen huet sech virun där Stèle vernäipt, zu där hirt rem Fous bluttgedrängt Buedem vum Sonnenburger Pringsong agemauert as.

s.n.

Erënnerung un den Henri WALTZING vun Useldéng-

Décoréiert mat dem „Ruban en Or“

Den 21. Oktober 1994 hu mër de Frënd a Komerod Hary Waltzing zu Useldéng begruewen. Vun der éischer Stonn u war hie Mëmbere vun der „Ligue Ons Jongen“, du Grënnungsmëmbere, Trésorier, Sekretär-Trésorier a bis 1979 Sekretär vun der Useldénger Sektioon vun den E.d.F. gewiescht.

Als Zwangsrekrutierten vum Joérgank 1923, war den Hary vum 6. Oktober 1942 bis den 30. Dezember 1942, fir d'Éischt zu Gotenhafen/Oxhöft, an du am polnesche Korridor am RAD.

Den 13. Januar 1943 as en op Laun bei Prag an d'Wehrmachtagez gin a kour duerno an eng Kasár op Slan (Slany) och no bei Prag. D'Ausbildung am „Strassen- und Häuser-nahkampf“ as an de Ruine vu Lidice geschitt. (Fir den Heydrich ze rächen, hat d'SS fir d'Éischt d'Awunner vu Lidice erschoss, an du d'Uertschaft zerstéiert).

Am Mëttelefsmétt vun der russescher Front huet en ugaangs November 1943 ee Longenduerchschooss erwéscht, un deem e sai ganzt Liewe laang gelidden huet. No dem „Gene-

sungsurlaub“, Métt Mee 1944, as hien nét méi zréck gaang a war bis d'Libération, zesumme mat nach 3 aner Refraktären, bei der Familjen Antonio Frank-Lucas zu lewreléng verstopp.

De Waltzings Hary war ee Mënsch, dee gären an der Gesellschaft war. Als Vertreter vun der „Union Grand-Duc Adolphe“ as hien durch d'ganzt Land komm an huet doduerch Kontakt mat ville Leit a Perséinlechkeete kritt. Och war hien oft a gâr als Delegierte vun der Useldénger Sektioon un Nationalkongress vun den E.d.F. dobai. De leschte Kongress deen e matgemaach huet war den 23. Abrél 1994 zu Eitelbréck. Nach 3 Wocher viru séngem Doud war hie mat senger Fra zu Diddeléng um Konveniat vu senger Aarbechtsséngschtkomeroden. Et huet den Hary émmere gefreet, wann e Frënn a Komeroden aus schwéierter Zäit erëmgessin huet.

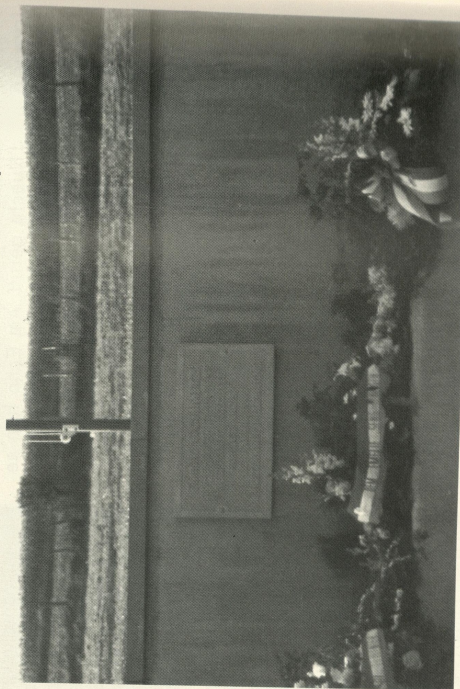
Esou war et dann och nét verwonnerlech, datt vu no a wäit, vill Leit zesummekommen, fir dem Waltzings Hary déi lescht Eier z'erweisen. Et war ee Begrienes wéi Useldéng seelen eent gesin huet.

Eier séngem Undenken.

L.R.

Ne pas abandonner à l'oubli.

Plaque commémorative à Troisvierges à l'honneur de la grande patriote

Emilie SCHMITZ

20.6.1908-3.4.1945

Résistante exécutée par les Nazis le 3 avril 1945 à Hirzenhain (Allemagne)

Dimanche, le 9 octobre 1994, la commune de Troisvierges a honoré la grande résistante Emilie Schmitz. Une dizaine de réfractaires, cachés chez la famille héroïque Schmitz, y étaient présents pour remercier surtout Emilie Schmitz. Pour sauver la vie de jeunes gens, Emilie et les siens ont couru des risques inouïs.

La fin de cette épopée sera terrible pour cette famille courageuse. Lors de l'offensive von Rundstedt tous les membres, lâchement trahis, ont été arrêtés par les SS, jetés en prison et dans des camps de concentration. L'héroïque Emilie fut fusillée au camp de Hirzenhain, le 25 mars 1945. A l'âge de 37 ans, elle a payé de sa vie son héroïsme.

dacks d'Flemm, d'Emelie awer ni. An esou kënnt ech nach laang virtuelieren.

D'ganz Famill Schmitz war joëllaang a gréister Liewesgele. Dem Emelie seng Davis war: **Et muss ee sai Kapp risquéieren!** D'Folge fir si ware ganz schreckléch.

An der Rundstedtoffensiv si 5 Mëmbere vun der Famill durch armsélech Verréider vun 10 SS-Männer verhaft an an de Prision oder an d'KZ verschleéft gin. Dat wor den 11. Januar 1945. D'Emelie as am KZ Hirzenhain de 25. März 1945 am Alter vu nëmme 37 Joër grausam émbreuecht gin. Si huet hire Courage an hire Asaz mat hirem Liewe bezuele mussen.

An duerwéint si mir haut hei, fir deene merci ze soën, déi äis am Krich gehollef hun, déi esouguer hirt Liewen geaffert hun, fir äis Fräihéit an eist Liewen ze retten. Mir mussen d'Undenken u si héich halen a mir duerfe se ni vergiessen.

Fir datt dat esou soll sin, hun ech am Dezember 1988 eng Demande un d'Gemeng vun Éwen geschriwen, an ech hun dem Buuergemeeschter an dem Schafférot virgeschloën, d'Undenken un d'Famill Schmitz, an hapsachlech un d'Emelie héich ze halen, an eng Plaque mat hirem Numm hei zu Élwen unzebréngen. Dat as elo geschitt, an ech sin immens fro dorriwer. Ech soën der Gemeng Élwen an all hire Vertreter dorfir villmols hun, déi Saach duerchezéelen, nämlech der merci. Ech sin och deenen dankbar, déi gehollef Amicale „Déi Elwenter“, der Amicale Albert Ungeheuer, dem Nic. Kremer vun Déifférdang, deen esou vill iwert d'Famill Schmitz a sengem Buch geschriwen huet.

Mir, dem Emelie seng Jongen, wäerten eis Liewesretterin ni vergiessen!

Erënnerung un de Pierre Hommel vu Rippweiler

Viru 50 Joer kour de Pierre Hommel beim Massaker vu Sonnenburg ém d'Liewen.

Am Zuchthaus vu Sonnenburg/Neumark as de gréisste Massaker u Lëtzebuurger am Laf vum 2. Weltkrich geschitt.

An der Nuecht vum 30. op den 31. Januar 1945, sin do 819 Mënschen erschoss gin. Dorënner waren 91 jonk Lëtzebuurger Refraktären.

Sonnenburg (haut Slonsk a Polen) war eng Uertschaft mat ronn 4.000 Awunner an der freierer preisescher Provënz Brandenburg, 95 km östlech vu Berlin, an der direkter Noperschaft vu Kustrin un der Oder (haut Kostrzyn na Odra).

Nous, les réfractaires, nous ne pouvons jamais remercier assez nos bien-faiteurs et jamais témoigner assez nos sentiments de profonde gratitude. Devant la plaque commémorative Emilie Schmitz a été honorée par des discours qui ont rappelé ses mérites, son courage et sa résistance héroïque. Des fleurs furent déposées, puis la Sonnerie aux Morts et l'Hymne National ont terminé cette émouvante cérémonie.

Voilé le discours du réfractaire Schmit Lucien.

Am ganze Land gët haut de Nationale Gedenktag begaangen. Am ganze Land hu mir äis mat Dankbarkeet un d'Libération duurich d'Amikaner virun 50 Joer erënnert.

Et sin elo och 50 Joër, datt mir, d'Jongen aus dem Konsum hei zu Élwen, a bei der Famill Schmitz verstopp waren. Mir wëllen haut ganz besonnesch un déi denken, déi äis am Krich eist Liewen virun de Preise gerett hun. Et wor guer nét einfach fir d'Famill Schmitz, fir d'Elteren, fir d'Berthe, fir d'Emelie, fir d'Louise a fir den Ander, bis zu 12 Jongen mateneen bei sech opzehuelen. Haut mengt een, et wir onmeiglech, während Joëren 12 Refraktären heemlech ze logeiren, zesummen 18 Persounen an engem Stoot ze fideren, sou vill Jongen ze beschäftegen, si gesond a monter ze halen an himen émmere erëm Courage ze maachen. Stellt tech all déi Méi, Arbechten an all déi Schwiegrekenten vir, all déi Geforen an dee Courage vun der ganzer Famill Schmitz!

Dat alles hun hapsachlech d'Emelie, d'Louise an hir Mamm färdég bruecht. D'Emelie huet an deene Joëren kéipweis Liewesmëtteleen erbageschleéft, nuets Refraktären, englesch, amerikanesch a kanadesch Piloten duurich d'äischer Bäscher an eng Stopp geféiert. Mir haten

FIR D'HEMECHT

TREL A BRAV
FEST AM GLAV
DURCH AN DURCH
LETZEBURG

Denkt an ärem Gebiet un de

Pierre HOMMEL

Scho'Iméscher, Refractaire

gebuer zu Rippweiler, de 27. Februar 1922, erschoss zu Sonnenburg/Kustrin, den 30. Januar 1945.

Hié ro't weit vun der Hémecht a frémem Buedem

Am Zuchthaus Sonnenburg, wat fir romm 650 Prisionéier geduecht war, waren zum Schluss vum Krich wäit iwwer 1.000 Prisionéier inhaféiert. Niewent haaptsächlech politesche Prisionéier aus bal allen vun der däitscher Wehrmacht besate Länner, waren awer och eng Parti preisesch Verbruecher a kriminell Elementer do agelacht (ongeféier 10 %).

D'Lëtzebuurger Jongen, déi do erschooss gouwen, ware Mëtt November 1944 zu Sonnenburg ageliwwert-gin. Si, ware virdrun an deene schlechte Mauerlageren (Moortlager) am Emsland tëschent Lingen a Pabpenburg internéiert (a Nord-west-Däitschland, no un der hollännescher Grenz)

An d'Mauerlageren gouwe Wehrmachtsaldoten internéiert, déi vun engem Krichsgericht veruurtelt gi waren. Bei ganz schmuellem Kascht a bei onmenschlecher militärescher Disziplin, huet do missen haart geschafft gin, meeschtens an de Maueren, awer och am Stroossebau. Et war déi rengsten Häll.

D'Lëtzebuurger Refrakturen, déi do internéiert waren, gouwe bal alleguer duerch Verrot, an der Géigend vu Clermont-Ferrand/Les Ancises, am Massif Central, vun der Gestapo verhaft. Bal alleguer ware se vum Resistenzler a Passeur Albert Ungeheuer vun Déiferdeng sénger Organisatioun dohi geschleift gin.

Et as nogewissen, datt den 1. November 1944 99 jonk Lëtzebuurger an de Mauerlageren internéiert waren.

Wéi d'Engländer du vun Holland eriwuer, ëmmer méi no un d'Emsland erukommen, gouwen déi internéiert an aner Lageren an Däitschland evakuiert. Mëtt November 1944 sin d'Lëtzebuurger, ënner onmenschleche Konditounen, an d'Zuchthaus Sonnenburg transportéiert gin.

Má wéi du d'russesch Panzerarméien, Mëtt Januar 1945, vun der Weichsel eriwuer, ëmmer méi no un d'Oder koomen, gouf d'Zuchthaus Sonnenburg der Gestapo ëmmerstätt.

Den 30. Januar as, ënner dem Kommando vum SS-Obersturmführer Wilhelm Nickel, eng Abteiling vun 20 SS-Männer vu Frankfurt un der Oder, am Zuchthaus zu Sonnenburg agetratt. Déi Inhaféiert gouwe gesénnert a géint 10 Auer owes as ët mam Erschësse lassgaang.

Mat der Hëllef vum Bewaachungspersonal gouwen déi inhaféiert, a Gruppe vu je 10 Stéck, op d'Exekutivplaaz gedriwwen, wou se vun der SS, duerch Genëschsch, ëmgeluegt gouwen

20 Inhaféierter (dorënner och ee Lëtzebuurger) hun fräiwëlleg déi Doudeg eweggeschleift an openee getesselt. Si koume mam Liwwen dervun.

Wéi d'Russen zwee Deeg méi spéit ukoumen, hu se ee Koup vun 819 Läche fond. 4 Inhaféierter, déi nom Genëschsch nët doud waren, konnt se sech aus dem Lächekoupp erausschaffen a verstoppen, bis d'Russe koomen (1 Belsch, 2 Jugoslawen an 1 Ukrainer).

Ënner deenen 91 Lëtzebuurger, déi do ëm d'Liewe koomen, war och ee Jong aus eiser Gemeng dobäi. Et war de Pierre Hommel vu Rippweiler.

Den Hommels Pïrchen as de 27. Februar 1922, als jéngsten vu 4 Brüdter, zu Rippweiler op d'Welt korm. Sëng Elteren waren d'Bauereleit Jean Hommel a Marie Miller („a Killen;“)

Nodeem de Pierre Hommel séng Primärschoul zu Rippweiler ferdig hat, as hien 1935 op Dikrech an de Kolléisch gaang, fir 3 Joer méi spéit zu Lëtzebuerg an d'Normalschoul opgeholl ze gin. De Schluss vu séng Studien as an d'Krichsjore gefall. D'Normalschoul gouf an eng „Lehrbildungsanstalt“ ëmgedeelt a gouf an d'Pensionat vun de Schwësteren op Eitelbrëck verluucht. Do huet de Pierre Hommel am Juli 1942 säin Ofschlossexamen mat Succès bestan a koom den Hierscht 1942 als jonke Schoulmeeschter op Kauneréi.

Mat dem Joergank 1922 as de Pierre Hommel an den RAD (Reichsarbeitsdienst) agezu gin, deen hie wou 21. Juli 1943 bis de 25. September 1943 zu Brahnau/Bromberg a Polen huet misse man.

Wéi hien erëm heem koom, war e fir kuerz Zäit zu Wolz Schoulmeeschter, wou hien de 25. Oktober 1943 an d'Wehrmacht aberuff gouf.

Ma wéi sou vill jonk Lëtzebuurger huet hie sech nët gestallt a war vun deem Datum an fir 9 Wochen bei der Familjen Hess zu Rippweiler verstoppt.

Duemo huet e sech an d'Frankräich ofgesat, wou e bei Les Ancises, am Massif-Central; op engem Bauerenhaff geschafft huet.

Duerch Verrot gouf hien als leschte vun engem Grupp vu 6 Lëtzebuurger, de 16. März 1944, vun der Gestapo verhaft, fir den Dag drop schon am Stadgronn an de Prision ageliwwert ze gin. De 5. Mee 1944 gouf de Pierre Hommel zu Tréier vun engem Krichsgericht zu 15 Joër Zuchthaus veruurtelt.

Mat Zweschestatiounen an de Prisionge vun Tréier a Siegburg, as hien du de 3. August 1944 an engem Mauerlager bei Pabpenburg am Emsland internéiert gin, – Walchum.

Wéi mër wëssen, sin d'Mauerlageren Mëtt November 1944 evakuiert gin, an d'Lëtzebuurger koomen op Sonnenburg, wou se an der Nuecht vum 30. op den 31. Januar 1945 fir d'Heemecht gestuerwe sin.

Gedenkfeier

Sonndes, de 05. Februar 1995 (viru 50 Joër waren d' Russen dermatt beschäftegt, déi sëllege Lächen vum Sonnenburger Massaker eng éischte Kéier ze begruween) hat d'Amicale vun de Enrôlés de Force aus der Geméng Useldéng, zesumme mat de Geméngenauforitëten an de Veräiner vu Rippweiler am Heemechtsduerf vum Pïrchen Hommel eng Gedenkfeier organiséiert. Eng bemerkenswert Initiativ!

Am Festsall war et dann nach emol de Gesangveräin, dee mat passende Lidder

de Bléiserquintett vun der Useldénger Fanfare, ënner der Leedung vum Ed. Graffé, meeschterhaft encadréiert hun. D'Fürbitte goufe gemaach vu Mëmberen vum „Club des Jeunes“ vu Rippweiler. Mat dem Lidd: „Un ons Jongen“ - Vun doheem hu dir misst goën... gong d'Mass op en Enn.

Fir eng wiirlech ergräifend Feier hate sech um Rippweiler Kiirfecht eng helle Wull Leit rendez-vous gin: d' Familj vum Pierre Hommel, de Gemengerot, d'Komerode Jos. Weirich, Hames, Bolmer, Jacob a Coner vum Zentralcomité, d'Mëmberen vun der Useldénger Sectioun vun den Enrôlés de Force, d'Veräiner aus der Uertschaft a ganz vill Awunner vu Rippweiler. Beim Lidd: „Dans ton royaume...“ gesong vun der Chorale Rippweiler, verstärkt vun de Sänger vu Schwéibech ënner der Directioun vum Edmond Harpes, war ee laange Moment vu Besënnung gin. De Paschtouer Mathieu Janssen huet virum Monument e Gebied gesot. Duerno, iwwerdeem de René Pick d' „Sonnerie aux Morts“ gespillt huet, gouf e Kranz hëtergeleucht. Als Ofschloss huet de Gesangveräin dat Lidd: „Pilger heimidden...“ (Weis „Plus près de toi mon Dieu) gesongen.

Am Cortège sin d'Leit erop an d'Kiirch gaangen. Do war eng Mass, déi de Gesangveräin,

opgewaart huet. Riede gouwe gehale vum Burgermeeschter Nic. Anzia deen Ereegnesser vun deemols rappeliert huet; vum Jos. Weirich, dee voller Luuew a sénger Ried war, wéinst där formidabler Organisatioun vun der Erënnungsfeier, an e vibranten Appell un déi vill jonk Leit am Sall gerücht hat, d'Beispill vun hire Viirfuere ze behäerzegen; vum Théo Keipes, deen all deene merci gesot huet, fir hir Matarbecht bei dëser groussarteger wéi eemoliger Gedenkfeier fir de Pïrchen Hommel. Mat dem Sange vun zwo Strophen vun der „Hémecht“ gong d'Feier op en Enn. Duerch dat Ganz hat de Komerod Léo Raths magistral gefouert.

D'Geméng hat dann nach den Éirewäin offréiert.

s.n.

Nos décès en 1994

Les ressortissants des années de naissance de 1920 à 1927 n'étaient certes pas les favoris et ne les gâtait jamais. Jetés dès leur jeune âge dans l'enfermo que l'occupant allemand leur avait réservé, ils furent emmenés à passer par des chemins parsemés des pires souffrances que l'on ne puisse imaginer. Les suites furent lourdes de conséquences: morts - mutilations -maladies surmoules.

Si nous enregistrons 561 décès dans les rangs de cette génération sacrifiée pour l'année 1993, le nombre de décès pour l'année 1994 est quelque peu moins lourd, mais il s'élève quand même au chiffre exorbitant de 531.

Le nombre des décès enregistré pendant les 16 dernières années s'élève à présent à 6.395.

Erënnerungsdag vun den TAMBOWER

Den éischte Samschdeg am November vum Joer 1994 fällt genee op de 5. November, deen Dag, wou virum 49 Joer dee groussen Transport vun de krichsgefangenen Zwangsrekrutierten aus dem russesche Lager 188 - dat duerno allgemein de Numm «Lager Tambow» krut - heemkamen. Op dee Samschdeg gëtt den traditionellen Dag vun der «Amicale des Anciens de Tambow» ofgehalen, deen am selwechten och d'Generalversammlung vun der Amicale virgesäit.

Gedenkmëss

Et as ëmmer rëm ergräifend, un der Mëss vun 10.30 Auer an der Häerz-Jesu-Kirch op der Gare deelzuelen, an där iwwer 150 Mëmbren mat Familien séch zesumme fonnen haten, fir un déi lieweg a verstuerte Komeroden ze denken an si dem Herrgott sénger Gnod unzevertrauen. Dobei as et eng schéin Tradition, an dëser Mëss un déi laténgesch Lidder a Melodien z'erënnere, déi d'Jongen aus der Heemecht mat an d'Friedm geholl hun.

Den «Tambower Chouer» ënner der Leedong vum Erny Schemel, mam Patrick Colombo op der Uergel, verbonne mat der Begleedong vun engem Streichquartett vun der Militärmusék souwéi och «d'Sonnerie aux Morts» op der Trompette vum Militärmusiker Marc Desobay, hun dësem Gotesdengscht e gefüllvolle Charakter gin.

A sénger Begrëissong huet den Här Domprobst Chanoine André Heiderscheid déi Tambower Komeroden mat hirer Familjen, d'Vertreieder vun de patriotesche Verënegongen aus Lëtzebuerg an

Au cours de l'année passée décédèrent 214 femmes et 317 hommes. La répartition sur les sept années de naissance se présente comme suit:

Année	femmes	hommes	total
1920	34	50	84
1921	35	46	81
1922	26	40	66
1923	35	31	66
1924	24	40	64
1925	21	35	56
1926	24	48	72
1927	15	27	42
Totaux:	214	317	531

de Grenzgebiddr häerzlech wëllkomm geheescht, hien huet den Här Erzbischof wëinst engere Bedeeiligung un engere Bëschofskonferenz am Ausland entschëllegt, an den Tambower-Dag vun haut ënner d'Zeeche vun 50ten Erënnerungsdag vun der Libération vun onsem Land gestallt. Wann dat och allgemein e freedeg Joer sollt sin, daarf een dobei nët déi vergiesen, déi deemols nach wäit fort vun der Heemecht an der «Fal» souzeten, gezeecht vun Hunger, Krankheet an Depressioun. «Mir wëssen, wam mer grad an dësem Joer eisen Doudegen schëlleg sin, a wéi mir virum Herrgott do stin», sot den Här Heiderscheid.

Duerno a sénger Priedeg huet hien déi joer- a méintelaang Ennerdréng vun den Tambower besonnesch erwirgestrach. Tambow hëllt eng extra Stellung an mat allem, wat mat dem Numm vun dëser russescher Stad verbonne as. A gläichermoossen, wéi de Psalmist am Alen Testament séch ausdrékt: «An den Flüssen Babylons saßen sie und weinten, weil sie deiner gedachten, Sion», huet en déi genannt, déi zu Tambow souzeten an un d'Heemecht duechten. - An all Joer am November ënnersträchen déi Tambower, dat Tambow eng Identitéit huet an e Begrëff vu sowjetrussescher Krichsgefaangeschafft as. «Tambow as e Steek vun e i s e r Identitéit, vun der Jeunesse sacrifiée, et as en Deel vun eiser Geschicht wéi Hinzert an Dachau. - Tambow daarf a kann ni an de Vergiesen geroden, dat si mer den doudege Komerode schëlleg. An all déi Tréinen, déi fir si gefloss sin, däre ni vergiesen gin, soulaang et Tambower gët; déi Tréine müssen e Sëhm hun,

a sief et deen, dee bedeit: datt et ni méi sou Verbrüchen daarf gin, an datt ni méi Mënschen a Lageren ermiddregt a gedeemiddegt gin, duefir sin déi Tambower bereet ze kämpfen!

An den Här Heiderscheid schléisst mat de Wieder, datt dem Herrgott a Maria ze danke wär well d'Preisen de Krich verlueren hun, an datt Lëtzebuerg rëm frei gouf; den Amerikaner, an d' Lëtzebuurger Resistenzler, den Emgesidelten, besonnesch den Doudegen sief Merci ze soen, well si hätten hirt Liewe nët ëmsoss hiergin! -

Um Kanounenhiwwel

No der Mëss sin s'all, déi derbäi woren hanner de Fuendle vun Tambow, den Enrôlés de force an de Mutilés de guerre, zesumme mat hirem Aumonier, dem Här Heiderscheid, dem Jos. Weirich an dem Jim Bolmer vun der Fédératioun, der Mme Josée Reefv vun der Survivants, bei de Monument National de la Solidarité gaangen, wou de Président Gaston Junck, de Vizepräsident Erny Schauss an de Sekretär Jules Steffen Blummen niddergeluegt hun wärend deem «d'Sonnerie aux Morts» gespillt gouf. Dës Feier gouf mam Sange vun der Heemecht an uschëllesend, mam Ennerschreiwé vun gëllene Buch an der „Chapelle ardente“ ofgeschloss.

Mëttegessen

Fir deene ville Komeroden, déi alt nët méi sou gutt zou Fouss sin an och nët sou richtig mam Verkéier an der Stad noneekommen, et méi lücht ze man op de Kiirchberg ze kommen, wou am Hôtel Sofitel (Pullmann) d'Mëttegessen an dono d'Generalversammlung woren, hat de Comité vun den Tambower sech déi Kéier eng nei a liewenswert lodi afale gelouss: Hanner dem Kanounenhiwwel haten se d'Parkplaz gesproocht an de Leit e Bus zur Verfügung gestallt, deen op de Kiirchberg gefuer as, an am fënnet Auer d'Leit zreek siche koum. Et sollt och eng Kéier ermitt ginn, datt den Hôtel Sofitel sech Méi gemaach huet, e gutt a vëllegt lessen ze zervéieren, woubel jiddereen ze fridde wor.

Generalversammlung

Géint dräi Auer huet de Président Gaston Junck déi 43. Generalversammlung vun der Amicale ugefaang an déi grouss Zuel vun de Mëmbre befreit wéi och d'Eiergäsch Jos. Weirich, Präsident a Jim Bolmer, Sekretär vun der Zwangsrekrutierte Fédératioun, d'Mme Josée Reefv Präsidentin vun de Survivants, déi fréier Botschafter zu Moskau, d'Komerode Guy de Muysier a Roby Bloes, dann de Raymond Klein, Président des «Anciens de Tambow de la Vallée de l'Orne». Speziell entschëllegt woren d'Madame Meyer (91) duurch hir Duechter, déi un de Mëss deelgeholl huet, a vun der Fédératioun krankheetshalwer de Jäng Hames.

An enger Gedenkminutt gouf deenen 30 Komeroden geduecht, déi äis am Laf vun de leschten 12 Méint fir ëmmer verlooss hun. Mir wëllten se hei an Erënnerung bréngen:

BARTHEL Michel, Pélange, 05.09.87
 BARTHEL Armand, Mersch, 01.10.93
 GRUN Jacques, Dudelange, 12.11.93
 BAUSTERT Jean-Pierre, Dudelange, 21.11.93
 SCHNEIDER Ferdy, Niedercorn, 04.12.93
 SOSSON J.B., Eitelbruck, 09.12.93
 SEYLER René, Dudelange, 12.12.93
 DIDONG Norbert, Luxembourg, 16.12.93
 ZIMMER Henri, Schieren, 26.12.93
 JEMMING Jean, Howald, 04.01.94.
 JAAS Nicolas, Wiltz, 11.01.94
 FELTEN Erwin, Hamm, 17.01.94
 ALESCH Robert, Esch/Alz., 19.01.94
 KREMER Albert, Bertrange, 05.02.94
 MOUTSCHEN Lucien, Kayl, 18.02.94
 STEFFEN François, Mamer, 07.03.94
 KETTEL J.P., Aizingen, 07.03.94
 STRASSER Jules, Luxembourg, 24.03.94
 LAROSCH Théodore, Wallferdange, 29.03.94
 WEHR Jos., Eitelbruck, 15.04.94
 GERARD Luss, Bertrange, 23.04.94
 GROBER Nic., Kautenbach, 30.04.94
 STEFFEN Roger, Grevenmacher, 07.05.94
 DECKER Henri, Folschette, 11.05.94
 HUBO Pierre, Monerich, 27.05.94
 HINTGEN René, Pélange, 18.07.94
 BAUSCH Marcel, Esch/Alzette, 31.07.94
 WEYLAND Jos., Dudelange, 13.08.94
 RODERES Fern., Esch/Alz., 03.10.94
 BAUSTERT Jean, Echternach, 30.10.94

De Präsident seet dann en déiwe Merci alle deenen, déi geholle hun, fir datt den Tambowerdag sollt reusséieren: dem Sekretär Jules Steffen, fir déi sëlliche Bréif, déi dobei ëmmer ze schreiwé sin; dem Här Chanoine André Heiderscheid fir séng treffend Wieder iwwer Libérationsfreed an der Heemecht a weiderem Freiheitenszeng vun den Zwangsrekrutierten, woubel en fir d'Joer 1995 als 50ten Anniversaire vun der Befreiung aus de Lageren h'gewisen huet; der Chorale vun den Tambower; der Militärmusék; der Police fir den Uerdhongsdengscht asw...

De Präsident drékt séng Freed dorüwer aus, wéi den 13. August déi preisesch an aner Neonazien hei zou Lëtzebuerg gewise kruten, wou de Bock d' Lach huet, an huet der Versammlung erkläert, firwat d'Lëtzeburger Zwangsrekrutierte de Besuch vun däitsche Bundespräsident boykottéiert hun, an zwar well Däitschland d'Fueroing fir „Wiedergutmachung“ nach ëmmer nët erfüllt huet. De grouss Baifall vun der Assemblée huet bewisen, datt déi Décisioun allgemeng unerkannt gouf. -

Duerno huet de Sekretär Jules Steffen de grouss Bericht iwwer déi villsätteg Aktivitéit vun de leschten 12 Méint virgedroen. De Comité hat 11 Sëtzenge an huet u folgende Manifestatiou-

nen deelgeholl: Erënnerongsfeier vun den Zwangsrekrutierten zou Eitelbréck; um Kongress d'finanziell Situation vun der Amicale. Mat e Erënnerongsfeier zou Suessem fir de François Engel an de Marcel Schimberg; um der Aweilong um Schumannseck vum «Mémorial de la Libération» a vun der Plaz „Ons Jongen“ zou Housen; um Te Deum zum Nationalfeierdag an der Kathedral; um de Feierlechtekeete fir de 50ten Anniversaire vun der Libération an der Stad; un der „Journée commémorative“ vun den Zwangsrekrutierten; um Vernissage vun zwo Ausstellungen zou Waller an do och um Virdrag vum Här Professor Gilbert Trausch.

Dann huet de Sekretär op dat gutt organiséiert Familientrefe vun den Tambower zou Reisdorf higewisen. Et wor dat déi éischte Kéier dass sou enger Feier 180 Persounen deelgeholl hun a wouvun de Erléis fir déi krank Kanner vun Tambow a Kirsanow bestëmmt wor.

Hauptpunkt vun der Aktivitéit wor d'Hëllef fir Tambow a Kirsanow mam Iwwerreche vun engem Minibus, dee vun den Tambower ugeschaf an am Lycée technique du Centre an d'Bei gesat gouf. Émmer Mathélier vum Ausseministär a vum Lëtzeburger Roudé Krätz gouf e vun enger Delegation vu siwe Mann'änner der Leedong vum Präsident Gast. Junck am August, no enger beschweierlecher Fahrt vu ronn 3000 km., mat 500 kg. Liewesmëttel a Medikamenter a mat engem speziellen Operationsdësch fir Puppelcher, dem Roudé Krätz vun der Region Tambow Iwwerreche.

Déi Delegation huet gläichzäitig eng gréisser bronze Gedenklaek op dem Haaptkirchfecht vun der Stad Tambow ubréngt geeloos, déi mat Vertrieder vun den Tambower Autoritéiten feierlech ageweit gouf a woubei Press an Televisioun vun dohannen nët gefeelt hun.

De Comité vun der Amicale wor nämlech der Meenong, dass sou eng Erënnerungsplaek am suppege Bäsch virum Lager oder bei deer klenger Gare vu Rada, wou déi Gefaangen ausgeluede gowen, geschwé vergiess a verwëllere géif, an anersäits awer nët wollt, dass d'Lëtzeburger Jongen mat Preisen, Italiener, Eisträicher a Japanen gläichzeitig op engem «Mahnmal» figuréiere sollten, dass déi betreffend Natiounen do wëlles hun, opzerichten.

Als Inskriptioun gouf dee selwéchten Text geholl, dee, mam Akkord vun de russeschen Autoritéiten, schon op der Plak um Kirchfecht vu Kirsanow figuréiert an zwar op franséisch an op russesch: «Le Grand-Duché de Luxembourg a ses fils enrôlés de force victimes du nazisme.» Fir d'artistech Gestalte vun der Plak verdéngen d'Komerode Josy Zeimet a Jemp Dohm e grouse Luef a Merci. —

Nom Sekretär krut de Caissier Jos. Schiltz d'Wuert, fir geneen Opschloss ze gin iwwert d'finanziell Situation vun der Amicale. Mat e sëlleschen Zielen vun deem wat rakoum a mat deene Betrag, déi rausgongen, beweisst de Jos a séngem bekannte léschtege Stil, dass d'Kees gesond as, wat dann och nom Wunsch vum Keesrevisor Julien Coner d'allgemeng Zoustëmmong vun der Versammlung fond huet.

Op Virschlag vum Comité as d'Generalversammlung mat grousser Majoritéit d'accord, fir de Beitrag vun 250 op 300 Frang d'Joer ropzesetzen.

Vun de fransésische Komeroden, déi wéi all Joër drop gehalten hun, un der Journé vun de Lëtzeburger Tambower deelzehuelen, schwätzt de Raymond Klein, Président interdépartemental de la Vallée de l'Orne. Hie félicitéiert de Lëtzeburger Amicale fir déi perfekt Organisatioun vun hirer Journé an erënnert — am Zesummenhank mat dem 50ten Anniversaire vun der Libération - drun, dass bal genee op den Dag ét 50 Joer sin, wéi am Lager 188 bei Tambow Enn Oktober 1944 Ennerschreite gesammelt an de russeschen Autoritéiten iwwerreicht gowen fir sech freiweilleg ze melle, fir géint d'Preisen ze kämpfen, sief et mat den Alliéierten, sief et mat der Roudé Arméi. Dat Engagement huet nimols eng Folleg krit. — Firwat? freet de Raymond Klein.

Och der Präsident vun der Fédération, de Jos. Weirich, félicitéiert déi Tambower fir déi häerzlech Komerodschaft, déi absëns ëmmer rëm grad bei hinnen zum Virschäi kënn, an encouragéiert si, dass stéits beizebehalen. Hie weist och nach op dee leidege Problem hin, deen d'Zwangsrekrutiert am Ableek besonnesch beschäftegt, d.h. de Problem vun de Fliegeheemer, an en drékt d'Hoffnung aus, dass déi zoustänneg Leit ét fäerdeg bréngen, den Zwangsrekrutierten an den aneren Nazifaffer heibel an der nächster Zoukunft Satisfaktioun ze gin.

Nodeem de Komerod Jos. Steichen mat engem gefälligen Diasvirdrag gewisen huet, mat wivill Schwiegrekeiten a Méi den Transport vun dem Minibus mat de Liewesmëttel a Medikamenter op Tambow geschitt as, awer mat wat fir enger Freed an Dankbarkeet déi Saachen do an Emplank geholl gowen, huet de Président, no engem décken Applaus, alleguerten nach eng Kéier villmols merci gesot an d'Versammlung opgehuewen mat dem Wunsch äis d'nächst Joer - op de 50te Joersdag vum Retour all gesond a frou rëm ze gesin.

Emy Schauss

Ons Jongen an hiert Affer.

Am Zwéete Weltkrich gowen Lëtzeburger Jongen duerch eng onmënschlech Gewaltherrschaft

bei d'preisesch Militär ze gon gezwongen, a vill Schikanken ze erdrin!

Si ware nach bluttjock, an hun dach Stärkt bewisen, soss hätten hir Familien dorënner leide missen.

Mat Tréinen an den An hu si hiert Land verlooss.

e Stéck vun hirem Häärz hu si doheem gelooost!

Fir eng onnéideg Saach sin der och vill gestuerwen,

si sin a friemer Aerd wäit vun doheem begruewen.

Hir Komeroden haten alt méi Gléck.

si koume no a no op Lëtzeburg zeréck!

U Laif a Séil gebrauch, aarmséelig, schwaaach a midd,

si hu vun de Strapaze sech ni méi ganz erkrift.

Gezechent duerch de Misär, deem duerchgemaaachte

Leed,

sin och déi meescht vun hinnen schon an der

Élweegeet!

Mitteilung

In der Sitzung des Föderationsvorstandes vom 9. März 1995 beschloß man sich mit den Berichten über die Pilgerreise nach Sonnenburg (Slonsk in Polen). Einmal wurde festgestellt, daß die landweit aufgelegte Subskriptionsliste zwecks Finanzierung der monumentalen Pforte zum Slonsker Gefängnisfriedhof, abgeschlossen am 28. Februar 1995, äußerst zufriedenstellend verlaufen ist. Das endgültige Resultat der vielen Spenden quer durchs Land konnte noch nicht festgestellt werden, weil noch manche Spenden nicht verbucht werden konnten. Von dieser Stelle aus sei allen edelen und großmütigen Spendern recht herzlich gedankt. Damit haben alle Spender, denen das Andenken an die 91 im Massaker vom 30. zum 31. Januar 1945 ermordeten jungen Luxemburger am Herzen liegt, sich selbst geehrt. Wir dürfen mit Fug und Recht behaupten: „d'Jonge vun deemols sin nët vergiess“.

Weiter wurde festgestellt, daß die Beteiligung an der Pilgerfahrt nach Slonsk weit höheres Interesse gefunden hat, als vorerst angenommen. Bis zum 9. März hatten 140 Personen ihre Teilnahme bekanntgegeben und eine Vorauszahlung geleistet.

Zwei Arten von Reisen waren vorgesehen worden, u.z.: eine per Autobus der Firma Demy-Cars, - daran werden 90 Personen teilnehmen, und eine zweite per Flugzeug, Luxair, voran sich 50 Personen beteiligen. Es ist nicht ausgeschlossen, daß die Zahl der sich an den beiden Reisen beteiligenden Personen noch weiter erhöht. Im Vorstände war man nicht wenig überrascht über das an der Pilgerfahrt vorhandene Interesse.

Well et vu Jor zu Jor der ëmmer mander gin, sin et der nët méi vill, déi nach um Liewe sin.

Déi, di nach do sin, dierle nët résignéieren, an denken, hiert Problem géif kee méi interesséieren.

Well et an eiseim Ländche nach iwwerall Mënsche gin,

déi eisen Zwangsrekruten hir Suerge gutt verstin.

Eis jonk Leit hun zwar aner Interessen,

si denken, haut kënn kee méi si erpressen.

Keen aner Land hätt d'Recht fir si ze zwingen,

an enger feindlecher Arméi ze déngen.

Mä et wäes keen, wat späiderhin nach kënt,

Wien dann dee gréisste Feind as, war virdrun nach de

Frënd.

Eng grouss Natioun dierft trotzdem ni esou Saachen

mat engem klénge, schwaaache Volké maachen.

Och wa se steif a siir behaapt,

all Mëttel wär am Krich erlaabt!

Emely Arnoldy

Die Einweihung der Monumentalforte als Eingang zum Friedhof des einstigen deutschen Gefängnisses in Sonnenburg findet am Sonntag 30. April 1995 statt. Sie beginnt um 10 Uhr mit dem Eintreffen der Gäste, Delegationen, Behörden und Einwohnern in der Pfarrkirche von Slonsk. Im Umzug geht es dann zum Friedhof der Opfer des Gefängnisses Sonnenburg, der sich außerhalb der Ortschaft befindet. Wenn das Wetter es erlaubt, wird eine feierliche Gedenkmesse auf dem Friedhof selbst abgehalten werden, anderenfalls findet sie in der Kirche statt. Danach ist dann die Einweihung des Denkmal-Tores. Das gemeinsame Mittagessen wird im Restaurant „Slowianska“ eingenommen. Am Nachmittag ist eine Besichtigung des Museums der Opfer des Gefängnisses vorgesehen und abschließend ein festliches Treffen der luxemburgischen Delegation, Gästen und des Gemeinderates von Slonsk.

Die ganze Festlichkeit wird von einem Orchester und einer Ehrenkompanie der polnischen Armee umrahmt werden.

Über den Verlauf der ganzen Pilgerreise werden allen Teilnehmer ausführliche Beschreibung und Informationen per Post zugestellt.

Weiter teilt der Föderationsvorstand mit, dass im Rahmen der Ereignisse, wie sie sich vor 50 Jahren folgten, eine Reihe von Gedenkfeiern vorgesehen sind. Eine Erinnerungsfeier findet am 14. April 1995 statt, an dem Tag als unsere Großheerzugin CHARLOTTE aus dem Exil nach Luxemburg zurückkehrte: am 8. Mai 1995, als der Zweite Weltkrieg zu Ende war, am 18. Oktober 1995 findet eine akademische Sitzung im „Conservatoire de la musique“ in Luxemburg statt, zur Erinnerung an die Rückkehr der jungen Luxemburger aus der Zwangsrekrutierung.

Aus eiser Agenda

All Méndes owends um 18 Auer, no den Informatiounen an dem Manifestatiounskalenner op **RADIO DIDDELENG** 103,6 fm oder op der Gemeinschaftsantenn 100,3 éng Sendung iwert **Geschicht vun der Lëtzebuenger Jugend am 2te Weltkrich – Diddeléng a schwéierer Zäit.**

Zu Diddeléng as eng Dauerausstellung **d'Enrôlés de Force vun 1940 bis haut.»**

Fir de Public as se op all Donneschdeg muerges vun 9.15 bis 11.15 Auer.

Sie kann awer och all Dag a Feierdag besicht gi vu Gruppen. Duerfir soll ee sech viirdrun umellen an zwar op engem vun den Telephonsnummern: 511717/ 514389/ 5102 82.

Samschdeg, 22. Abrël 1995

Nomëttes um 14.30 Auer gët de Nationalkongress vun der "Association des enrôlés de Force, victimes du nazisme" zu Gréivenmacher an de Gebäilechkeete vum Centre Culturel ofgehalen.

Sonndeg, 30. Abrël 1995

Deen Dag gët zu Sonnenburg (Slonsk a Polen) déi monumental Éirepart zum fréiere Prisongskiirfecht ageweit. All Leit, déi un dëser ongewéinlecher Feierlechkeet deelhuele wëllen, si gebieden sech ze renseignéire bei de Mëmbere vum Fédératiounscomitée oder bei de Mëmbere vun de Sectiounscomitéen. Si sollen da gläichzäiteg deene matdeelen, ob se un enger Busrees oder enger Flugrees interesséiert sin.

Donneschdeg, 11. Mee 1995

Um 11.15 Auer: Oktavmass an der Cathedral

Sonndeg, 10. September 1995

Journée commémorative nationale vun den Enrôlés de Force an der Stad.

Sonndeg, den 01. Oktober 1995

Promenade surprise zu Bieles, an der Schoul 2000, organiséiert vun den Enrôlés de Force aus der Geméng Suessem.

Sonndeg, 15. Oktober 1995

Journée commémorative zu Jonglënster

Samschdeg, 11. November 1995

Journée an Assemblée générale vun der Amicale des Anciens de Tambow

Samschdeg, 02. Dezember 1995

Assemblée générale vun der Sectioun Jonglënster.

Stierwesdag, 26. Dezember 1995

Traditionnell Commémoratiounsfeier zu Diddeléng fir all gefaal, vermëst a no dem Krich verstuerwen Enrôlés de Force.

In Memoriam

D'Enrôlés de Force aus der Hesper Sectioun gedenken hirer Doudegen aus dem vergaangene Joër 1994

REDING Jean	19 février 1994
KETTEL Jean-Pierre	07 mars 1994
CONRARDY Robert	24 mars 1994
Mme Joseph TOUSSAINT	07 avril 1994
POHS Pierre	14 mai 1994

Requiescant in Pace!

Erläuterung zum Aufruf in "Les Sacrifiées"

Nummer 6/1994 über die Rußland-rückkehrer am 7. Dezember 1945.

Im Sammellager von Frankfurt a.d. Oder kamen alle Heimkehrer aus allen Gefangenenlager im Osten (Sibirien, Rußland, Litauen und Polen) zusammen, und wurden dann Ende November in einen großen Transport mit Holländern und Belgiern auf die Heimreise geschickt. Über Brüssel kamen dann alle 156 am Abend des 7. Dezember 1945 in Luxemburg-Bahnhof an. Ich wäre froh, wenn wir uns treffen könnten fünfzig Jahre danach, und derer gedenken, die uns inzwischen verlassen haben. Es soll nicht die Gründung eines neuen Vereins oder Sektion sein, sondern ein einmaliges Treffen der Rückkehrer in Luxemburg.

Erbitte schriftlich oder telefonisch Adresse.

MELCHER Norbert,
Wisegässel 1, L-7333 STEINSEL,
Tel.: 33 60 30.